

Rutin för lex Sarah

start.stockholm

Innehåll

Bakgrund	3
<i>Syftet med lex Sarah</i>	<i>3</i>
<i>Rapporteringsskyldighet</i>	<i>4</i>
Lex Sarah-rapportering i Järva stadsdelsförvaltning	5
<i>Vad ska rapporteras?</i>	<i>5</i>
<i>Blankett för att rapportera</i>	<i>6</i>
<i>Information till den enskilde</i>	<i>6</i>
<i>Jäv</i>	<i>6</i>
Ansvarsfördelning lex Sarah inom Järva stadsdelsförvaltning	7
<i>Registrators ansvar</i>	<i>7</i>
<i>Avdelningschefens ansvar (lex Sarah-ansvarig)</i>	<i>7</i>
<i>Utredarens ansvar</i>	<i>7</i>
<i>Områdeschefs ansvar</i>	<i>8</i>
<i>Enhetschefs ansvar</i>	<i>8</i>
Utredning	9
<i>Utredningen ska innehålla</i>	<i>9</i>
<i>Beslutsfattande, anmälan av beslut och avslutande av utredning</i>	<i>9</i>
<i>Anmälan till IVO</i>	<i>10</i>
<i>Uppföljning av planerade åtgärder</i>	<i>10</i>
Sekretess och tystnadsplikt	10
Information om lex Sarah från enskild verksamhet eller entreprenad	11
<i>När Järva är beställande nämnd</i>	<i>11</i>
<i>När Järva är avtalsförvaltande nämnd</i>	<i>11</i>
Övriga skyldigheter att anmäla och rapportera	11
Blanketter	12
Referenser	12

Bakgrund

Dessa rutiner bygger på och utgår från stadens fastställda Riktlinjer för lex Sarah antagna av KF i juni 2013 (Dnr 325-1033/2012).

Den nämnd som har ansvar för verksamhet inom socialtjänsten eller enligt lagstiftningen om stöd och service till vissa funktionshindrade, ska fastställa rutiner för hur skyldigheten ska fullgöras avseende att informera, rapportera, utreda, avhjälpa, och undanröja missförhållanden och risker för missförhållanden samt anmäla. Rutiner ska även fastställas för hur skyldigheten att anmäla allvarliga missförhållanden och risk för allvarliga missförhållanden ska fullgöras. Rutiner ska även finnas för att ta emot information om rapporter och anmälan till Inspektionen för vård och omsorg, IVO, från verksamhet i enskild regi eller annan nämnd.

Bestämmelserna om lex Sarah finns i socialtjänstlagen (SoL 2025:400) 27 kap.

Bestämmelserna om lex Sarah finns i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS1993:387, med ändringar) 24 a§ - 24 f§.

Rutinerna ska dokumenteras och utgöra en del av nämndens ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete i enlighet med SOSFS 2011:9.

Syftet med lex Sarah

Lex Sarah är i första hand till för att säkra god kvalitet i handläggning och insatser samt skydda brukare från övergrepp. Det är en väsentlig del av kvalitetsarbetet att identifiera och analysera fel och brister samt återföra dessa erfarenheter i verksamheten.

Syftet med lex Sarah är att:

- komma till rätta med brister i verksamheten
- missförhållanden ska rättas till
- förhindra att liknande missförhållanden uppstår igen
- kvalitetssäkra verksamheten

Förvaltningen har en positiv inställning till att anställda rapporterar missförhållanden eller påtagliga risker för missförhållanden. Genom att uppmärksamma missförhållanden kan åtgärder genomföras och verksamheten ges möjlighet att se över rutiner och arbetssätt. Därigenom kan det förhindras att en liknande händelse inträffar igen.

Förvaltningen sammanställer och analyserar inkomna synpunkter, klagomål, avvikelser och lex Sarah-rapporter inför kvalitetsberättelsen till stadsdelsnämnden varje år.

Verksamhetsansvariga chefer följer upp vidtagna och planerade åtgärder på kort och lång sikt som framkommit i samband med en lex Sarah-utredning. Syftet är att säkerställa att verksamheterna förbättrar sina processer och rutiner för att säkra kvaliteten. Perspektiv är organisation- och systemnivå.

Lex Sarah utgör en del av förvaltningens systematiska kvalitetsarbete och ska bidra till lärande, utveckling och förebyggande av missförhållanden i verksamheten. Avsikten med lex Sarah är inte att peka ut en enskild anställd som ”syndabock” utan att identifiera systemfel som kan leda till att missförhållanden uppstår. Lex Sarah är inte till för att lösa problem i relationen mellan arbetsgivare och arbetstagare, samarbetsproblem i en arbetsgrupp eller arbetsmiljöproblem. Sådana problem hanteras på annat sätt.

Rapporteringskyldighet

Den som fullgör uppgifter inom socialtjänsten ska skyndsamt rapportera ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande som rör en eller flera enskilda som får insatser eller kan komma ifråga för insatser inom verksamheten. Det är inte möjligt att rapportera anonymt.

De som omfattas av rapporteringskyldigheten är:

- anställda
- uppdragstagare
- inhyrd personal
- praktikanter eller motsvarande under utbildning
- deltagare i arbetsmarknadspolitiskt program
- verksamhet som utför personlig assistans när Försäkringskassan har beviljat assistansersättning

De som inte omfattas av rapporteringskyldigheten är:

- assistansberättigad som är egen arbetsgivare
- personligt ombud
- familjehem
- fixartjänst eller motsvarande
- god man, förvaltare
- den enskilde, anhöriga, närstående
- frivilligarbetare

Dessa har möjlighet att inkomma med klagomål och/eller synpunkter antingen direkt till stadsdelsnämnden eller anmälan till Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

Lex Sarah-rapportering i Järva stadsdelsförvaltning

Den som upptäcker eller misstänker missförhållande eller risk för missförhållande ansvarar för:

- att omedelbart vidta åtgärder, för att undanröja eller avhjälpa direkta hot mot den enskildes liv, personliga säkerhet eller fysiska och/eller psykiska hälsa
- att omedelbart vidta åtgärder för att förhindra att konsekvenserna för den enskildes liv, personliga säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa förvärras
- att genast (muntligt och/eller skriftligt) underrätta om missförhållandet/risken för missförhållande till närmsta chef. Om närmaste chef är berörd av innehållet, underrättas närmast överordnad chef.

Vad ska rapporteras?

Ett missförhållande eller en påtaglig risk för ett missförhållande ska skyndsamt rapporteras.

Missförhållanden som ska rapporteras ska gälla utförda handlingar eller handlingar som inte utförts och som innebär ett hot mot eller har medfört konsekvenser för den enskildes liv, säkerhet eller fysiska eller psykiska hälsa. Även risker för missförhållande ska rapporteras. De risker för missförhållanden som ska rapporteras ska vara påtagliga, det vill säga uppenbara och konkreta.

I nämndens verksamheter kan ett missförhållande eller påtaglig risk för missförhållande bland annat vara:

- brister i bemötande som klart avviker från grundläggande krav på respekt för självbestämmande, integritet, trygghet och värdighet
- brister i handläggning i såväl myndighetsutövning som verkställighet av insatser
- i de fall en enskild, vilken är aktuell för utredning eller insatser hos stadsdelsnämnden, har tagit sitt liv eller har omkommit till följd av orsaker kopplade till utredning eller insatser, exempelvis missbruk
- övergrepp som utgör ett hot mot en enskilds liv, hälsa eller säkerhet som kan vara - fysiska (t ex slag, nypningar och hårda tag) - psykiska (t ex hot, bestraffningar, trakasserier, skrämsel och kränkningar) - sexuella - ekonomiska (t ex stöld av pengar eller ägodelar, utpressning och förskingring)

- brister i omsorgen som kan röra - personlig hygien - tand- och munhygien - mathållning - brister i tillsynen
- olika typer av våld som kan förekomma emellan klienter/brukare
- handlingar som på grund av försummelser eller annat skäl inte blivit utförda

Återkommande brister som till exempel beror på bristande arbetsrutiner kan sammantaget utgöra missförhållanden även om bristerna var för sig inte kan anses vara det.

Blankett för att rapportera

Rapporten ska skrivas på Stockholms stads blankett, som finns på intranätet. Rapporten ska innehålla en kortfattad beskrivning av missförhållandet eller risken för missförhållandet samt konsekvenserna för den enskilde. Utöver det anges omedelbart vidtagna åtgärder. Den enskildes namn och personnummer ska inte anges på blanketten.

Rapporten ska skickas till stadsdelsförvaltningens registrator (Funktion SD01 Järva <jarva@stockholm.se>) och närmast överordnad chef ska sättas på kopia. Rapporten får skickas med e-post inom stadens e-postsystem (det vill säga från en stockholm.se-adress) även om den innehåller sekretessuppgifter. Efter inskanning kan blanketterna gallras.

Information till den enskilde

Enhetschef ansvarar för att den enskilde som berörs ges stöd och informeras så långt det är möjligt om de åtgärder som har vidtagits. Stödet till den enskilde kan behövas både i samband med att missförhållandet uppmärksammas och senare i processen. Den enskilde bör alltid underrättas när en anmälan har gjorts till IVO om ett allvarligt missförhållande eller en risk för ett allvarligt missförhållande.

Jäv

Vid hantering av en lex Sarah-rapport ska risken för jäv alltid beaktas. Den som utreder en händelse får inte ha en personlig eller yrkesmässig koppling till de inblandade som kan påverka objektiviteten. Om jäv misstänks ska frågan omgående lyftas till närmaste chef. Om det bekräftas att jäv föreligger ska en annan oberoende tjänsteperson utses att genomföra utredningen.

Ansvarsfördelning lex Sarah inom Järva stadsdelsförvaltning

Registratorns ansvar

- tar emot och diarieför rapporten
- lägger till ansvariga i ärendet:
 - lex Sarah-ansvarig för berörd avdelning
 - lex Sarah-utredare för berört verksamhetsområde (ansvarig handläggare i eDok)
- vid begäran om utlämning av allmän handling, föreslå och stämma av sekretessprövning med lex Sarah-ansvarig samt vid behov upprätta ett beslut om utlämnande av allmän handling
- expediera begärd handling och/eller beslut om utlämnande av allmän handling
- ta fram statistik inför T1, T2 och VB

Avdelningschefens ansvar (lex Sarah-ansvarig)

- mottar rapporter enligt lex Sarah och utser utredare
- vid behov informera stadsdelsdirektör om inkommen rapport
- ansvarar för att utredning inleds utan dröjsmål
- säkerställa att omedelbara åtgärder har vidtagits för att undanröja eller avhjälpa missförhållandet
- delta vid sociala delegationens sammanträden och vid behov svara på frågor om till sociala delegationen anmälda lex Sarah-ärenden
- säkerställa att alla medarbetare inom avdelningen får information om skyldigheten att rapportera missförhållanden och risker för missförhållanden minst en gång per år
- genom uppföljning säkerställa att planerade åtgärder genomförs

Utredarens ansvar

- ta emot fördelad lex Sarah-rapport
- bekräfta rapportör om att rapporten är mottagen
- säkerställa att ansvarig handläggare vid beställande nämnd får information om inkommen rapport (vanligtvis genom kontakt med berörd enhetschef)
- vid inkommen rapport från annan nämnd, enskild verksamhet eller entreprenad säkerställa att beställande enhet inom förvaltningen får lex Sarah-rapporten inklusive diarienummer
- skyndsamt genomföra och dokumentera utredning
- överlämna utredningen med förslag till beslut till berörd avdelningschef/lex Sarah-ansvarig

- vid inkommen lex Sarah från annan nämnd, entreprenad eller verksamhet i enskild regi redovisa ärendet genom skriftlig anmälan till sociala delegationen. Förvaltningen ska inte utreda dessa ärenden, utan endast redovisa vad som framkommit i annan nämnds, entreprenads eller enskild regis egen lex Sarah-utredning.
- anmäla ärendet till sociala delegationen.

Områdeschefs ansvar

- ett övergripande ansvar för att säkerställa att enheterna inom området fullgör sina skyldigheter enligt lex Sarah och att fastställda riktlinjer och rutiner följs
- säkerställa att det finns upprättade rutiner för hantering av lex Sarah inom området
- följa upp att enhetschefer inom området vidtagit nödvändiga omedelbara åtgärder vid upprättade lex Sarah-rapporter
- följa upp att beslutade åtgärder genomförs och följs upp på enhetsnivå
- vid behov förmedla lärdom utifrån lex Sarah-utredning till enheter inom området
- säkerställa att information om rapporteringsskyldigheten och lokala rutiner ges till medarbetare minst en gång per år inom området
- säkerställa att riktlinjer och lokala rutiner för lex Sarah efterlevs inom området

Enhetschefs ansvar

- den operativa hanteringen av lex Sarah-ärenden inom den egna enheten
- säkerställa att planerade åtgärder vidtas
- ta emot eller upprätta lex Sarah-rapport från medarbetare och skicka rapporten till registrator för diarieföring
- vid behov omedelbart vidta nödvändiga åtgärder för att avhjälpa eller undanröja missförhållande eller risk för missförhållande
- informera avdelningschef/lex Sarah-ansvarig om inkommen rapport och vidtagna åtgärder
- informera lex Sarah-utredare om beställande nämnd är annan än Järva stadsdelsnämnd
- informera den enskilde och eventuell legal företrädare om inkommen rapport, pågående utredning och eventuell anmälan till IVO
- ta del av avslutad och diarieförd lex Sarah-utredning samt delge berörda medarbetare relevant information
- informera avdelningschef/lex Sarah-ansvarig om resultat av genomförda åtgärder

- säkerställa att samtliga medarbetare får information om skyldigheten att rapportera missförhållanden och risker för missförhållanden minst en gång per år
- säkerställa att vikarier, praktikanter och nyanställda skyndsamt får information om rapporteringsskyldigheten och gällande rutiner inom området

Utredning

En inkommen lex Sarah-rapport ska utredas. Utredningen ska genomföras skyndsamt. Utredningen skrivs på stadens blankett för utredning av lex Sarah.

Utredningen ska innehålla

- vad det rapporterade missförhållandet eller risken för missförhållandet har bestått i och vilka konsekvenser det har fått eller kunde ha fått för den enskilde
- när den muntliga eller skriftliga rapporten har tagits emot
- när och hur missförhållandet eller risken för ett missförhållande har uppmärksammats
- när missförhållandet har inträffat
- bakomliggande orsaker till missförhållandet eller risken för ett missförhållande som har identifierats
- om något liknande har inträffat i verksamheten tidigare och i så fall varför det har inträffat igen
- bedömningen av om något liknande skulle kunna inträffa igen
- vilka åtgärder som på kort och lång sikt har vidtagits för att undanröja eller avhjälpa missförhållandet eller risken för ett missförhållande samt tidpunkt för dessa
- vad som i övrigt har framkommit under utredningen
- vilket förslag till beslut som utredningen utmynnar i

För varje uppgift som dokumenterats ska det framgå

- vilket datum uppgiften dokumenterades
- varifrån uppgiften kommer
- vad som är faktiska omständigheter och vad som är bedömningar
- vem (namn och befattning eller titel) som har dokumenterat uppgiften

Beslutsfattande, anmälan av beslut och avslutande av utredning

Utredningen ska avslutas med ett beslut av sociala delegationen. Ansvarig avdelningschef/lex Sarah-ansvarig ansvarar för att ärendet

tillställs sociala delegationen. Förslag till beslut ska utvisa om det rapporterade

- inte utgjorde ett missförhållande eller en påtaglig risk för missförhållande
- utgjorde ett missförhållande eller en påtaglig risk missförhållande eller att det
- utgjorde ett allvarligt missförhållande eller en påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande (anmäls till IVO)
- om ärendet anmäls till IVO (egen beslutspunkt)

Sociala delegationens beslut anmäls till stadsdelsnämnden genom sociala delegationens protokoll.

Anmälan till IVO

Vid allvarliga missförhållanden eller allvarliga risker för missförhållanden ska anmälan göras till IVO. Anmälan kan göras efter beslut av avdelningschef/lex Sarah-ansvarig om det redan i ett tidigt skede bedöms att det rör sig om ett allvarligt missförhållande eller en påtaglig risk för ett allvarligt missförhållande. I annat fall görs anmälan till IVO i samband med att utredningen avslutas. Då fattas beslutet av sociala delegationen. Fattar avdelningschef/lex Sarah-ansvarig beslut om anmälan ska beslutet anmälas till stadsdelsnämnden.

Anmälan görs av lex Sarah-utredare via IVO:s e-tjänst: [Anmälan enligt lex Sarah | IVO.se](#). Om utredningen inte har avslutats när anmälan till IVO görs ska utredningen lämnas in till IVO så snart den har färdigställts och senast två månader efter det att anmälan har gjorts. Beslut från IVO om avslutat ärende avseende anmälan enligt lex Sarah ska anmälas till sociala delegationen via registraturet.

Uppföljning av planerade åtgärder

Respektive avdelningschef/lex Sarah-ansvarig ansvarar för uppföljning av planerade åtgärder som tagits fram med anledning av lex Sarah-utredningar. En övergripande sammanställning och analys av lex Sarah-rapporter samt av vidtagna åtgärder sker i socialtjänstverksamheternas kvalitetsberättelse som avges till stadsdelsnämnden i samband med verksamhetsberättelsen.

Sekretess och tystnadsplikt

Alla som ansvarar för uppgifter i ett lex Sarah-ärende ska se till att sekretessbelagda uppgifter inte yppas och att ärenden förvaras så att inte obehöriga får tillgång till dem.

Inte bara uppgifter om namn, personnummer och direkta uppgifter om till exempel enskildas hälsa och ekonomi omfattas av sekretess,

utan även andra uppgifter som gör att en enskild kan identifieras. I vissa fall kan även namnet på den enhet där det allvarliga missförhållandet har inträffat, namnet på arbetsledaren eller en annan anställd omfattas av sekretess. Det gäller om uppgifterna kan användas för att ”baklänges” identifiera en enskild som får insatser inom socialtjänsten eller i verksamheter enligt lagstiftningen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Information om lex Sarah från enskild verksamhet eller entreprenad

När Järva är beställande nämnd

När enskilda inom Järva stadsdelsområde får insatser av annan nämnd eller enskilt bedriven verksamhet är utföraren skyldig att informera stadsdelsnämnden om rapport och anmälan enligt lex Sarah. Informationen lämnas på blanketten information om lex Sarah till beställande nämnd.

Informationen ska

- diarieföras av registrator
- lämnas till lex Sarah-ansvariga och lex Sarah-utredare
- lex Sarah-utredare säkerställer att berörd beställande enhet har kännedom om inträffad händelse
- lex Sarah-utredare anmäler ärendet till sociala delegationen efter att information om lex Sarah (steg 2) inkommit från utredande nämnd eller enskilt bedriven verksamhet

När Järva är avtalsförvaltande nämnd

Entreprenader som bedriver socialtjänstverksamhet på uppdrag av Järva stadsdelsnämnd ska tillämpa bestämmelserna om lex Sarah. Entreprenaden ansvarar för att informera beställande nämnd om en inkommen rapport rörande ett missförhållande eller en påtaglig risk för missförhållande samt för att genomföra utredning och fatta beslut. I samband med verksamhetsuppföljning ska entreprenader informera förvaltningen om rapporterade lex Sarah, alltså även rapporter där Järva inte är beställande nämnd. Förvaltningen redovisar informationen till Järva stadsdelsnämnd i samband med verksamhetsuppföljning/avtalsuppföljning.

Övriga skyldigheter att anmäla och rapportera

En händelse som rapporteras enligt lex Sarah kan även behöva rapporteras enligt

- lex Maria
- avvikelserapportering enligt patientsäkerhetslagen
- incidentrapportering enligt arbetsmiljölagen

- anmälan om kännedom eller misstanke om att ett barn far illa
- anmälan om kännedom om att det kan finnas skäl att bereda tvångsvård enligt LVM
- anmälan om akut oro rörande enskild till psykiatri vid fara för liv
- personuppgiftsincident enligt GDPR

Blanketter

Blanketter för rapportering och handläggning av lex Sarah samt stadens rutin finns på stadens intranät: Lex Sarah (stockholm.se)

Anmälan om lex Sarah görs på IVO:s blankett som finns på myndighetens hemsida.

Referenser

SOSFS 2011:5 Lex Sarah

SOSFS 2013:16 Lex Sarah

SOSFS 2011:9 Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete

Socialstyrelsens handbok Lex Sarah

Stockholms stads riktlinjer för lex Sarah, juni 2013